

BISERICA și SCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR : Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
--	--	--

Cartea

care să chiamă
Răspunsul, în p o t r i v a
 catihismusului,
 Calvinesc,
 făcută de părinte-
 le **Varlaam** Mitropo-
 litul Suceavei, și
 Archiepiscopul țării
 Moldovei.
 Tipărită,
 vleato, bifia mira
 7153.
 spăseniaje mira,
 1645.

Cartea Mitropolitului Varlaam era bine cunoscută lui Samuil Clain, care în istoria sa bisericească îi redă întreg titlul, cum l'am spus și noi mai sus, cu oare-care notițe asupra ei, reproducând din predoslovie mai mult ca Șincal; ba, se pare că Șincal să fi luat dela Clain fragmentul ce-l publică, din predoslovie, fiind-că începe cu reproducerea tocmai dela locul de unde începe și Clain.

Eată ce scrie Samuil Clain despre această carte și împregiurările esterne, care au contribuit la publicarea ei:

»Varlaam Mitropolitul Suceavei și Archiepiscopul Moldovei înțelegând de celea ce se fac

în Ardeal, ca să abată pe Români dela credința și legea creștinească, și mai virtos cetind un catichismus, care cuprindea dogmele eresului calvinesc, ca nu cumva să se răzvlătească norodul, și să-și lase credința, a adunat *săbor mare* a toată țeara Românească și a toată țeara Moldovei în anul 1644, în care săbor cercând și ispitind acel catichismus l'au osândit și l'a vestit carte ereticească, și afară de aceste a scris o carte în carea arată neadevărul catichismului aceluia, și răstoarnă dogmele lui. Această carte s'au tipărit¹⁾ în Suceava la anul 1645.»

Relativ la »răspunsul săborului a două țeri« Clain observă că: »bine și învățat răspunde, și răstoarnă, și neadeverată arată tot din sf. scriptură învățătura cea rea a catichismusului celui calvinesc.«²⁾

Spre ilustrarea metodului și a cunoștinței cu care marele ierarch Varlaam a combătut cu soborul a două țeri catechismul calvinesc, reproducem următorul tractat din cartea sa:

„Catechismus, I. glava.

Cuprinsătura și părțile învățătorei despre credința creștinească, cu întrebări și răspunsuri dein scriptura svântă.

„Văprot. Ce veselie și mângâiere ai tu oame întru viața și în moartea ta:

„Otveat. Aceasta, că și trupul și sufletul, au aș hi viu au mort, eu sănt al Domnului, și a rescumpărătorului miec alui Is. Chr. carel m'au rescumpărat din toată puterea diavolului, și acmu înca așa mă ține și mă păzește cumumi sănt toate spre spăsenie cum zice svântul Pavel apostol, au viu au mort a Domnului sintem.

¹⁾ Samuil Clain: Istoria bisericească a Episcopiei românești din Ardeal, (manuscript).

²⁾ Ib.

„Răspunsul săborului a doao țări.

„Intr'acest cap în tot Pavel apostolul pune leage pre Râmleani, și împreună cu nușii (?) *) toți credincioșii, întâiu, pacea să petreacă și înțelepții și proștii în pace și fără scrăbă, adecă, câte scrăbe fac cei proști și necărtulari săi îndirepteze, și să gonească vrajba dintru ei, a doa, toate câte vor face să nu fie la arătare fariseiaște, ce întru slava lui Dumnezeu, să le facă cum zice ș'aiurea, toate câte veți face întru slava lui Dumnezeu faceți, a treia, să nu să osindească unul prealalt, adecă să nu osindească, cela ce mănâncă pre cela ce postează, sau cela ce postează pre cela ce mănâncă, și zice că și acela mulțemind lui Dumnezeu, mănâncă, nu să cade să-l osindească asijdere și cela ce pentru Dumnezeu postează nu face rău, cum zice acestaș apostol, cela ce mănâncă, lui Dumnezeu mănâncă, asijdere și cela ce nu mănâncă, lui Dumnezeu nu mănâncă, și mulțamește lui Dumnezeu, căcică nime din noi nu iaste viu dela sine fără numai dela Dumnezeu. și earăș nime nu moare fără voia lui Dumnezeu, cum zice, oare am hi vii, lui Dumnezeu, să cade a mulțami, și earăș, oare am muri cu porunca lui Dumnezeu, murim : și pentru ce să cade să-i dăm laudă și mulțamită : și pentru ce grăiaște aceasta apostolul : pentru-ce sintem fapta acestuia Dumnezeu, și sintem datori a-i mulțami, și pentru moartea noastră, că pentru aceea s'au întrupat fiul și cuvântul lui Dumnezeu, ș'a părintelui, și murii și să îngroapă, și invise a treia zi din morții, pentru să biruiască cu vii și cu morții : cum scrie svântul Pavel, ș'aiurea de zice, îndrăznim și cu bunăvoie vream mai vrătos să ne ducem din trup, și să înțrăm cătră Dumnezeu. pent'acea cu drag și cu cinște să nevoim, oare îmblând oare ducându-ne cu bine să îngăduim pre voia acestuia Domnului nostru. Căci că moartea iaste de trei feluri în om, întâia moarte, să chiamă cu bunăvoie, adecă, cum s'are fi și viu omul și cu păcate săș omoară credința sa cea vie ce o are din svântul botez, acela să chiamă mort, cum zice svântul Pavel cătră Efesei, și voi fiind morți cu greșale și cu păcatele voastre, întru carile îmblați oarecând.

»A doa moarte să chiamă și iaste din fire, carea împarte trupul de suflet.

»A treia moarte să chiamă vecinică, când moare omul fără de pocăință, și să duce în muncile de vecie, eară apostolul aicea numai pentru moartea cea din fire grăiește, căce că noi oamenii, până sintem și vii, cu credința cea vie și lucrătoare lucrurilor celor iubite de Dumnezeu, atunce lui Dumnezeu viețuim și earăș deacă vom și murii, cu pocăință și cu ispovedanie și cu credință vie, lui Dumnezeu murim : Cum earăș acestaș apostol

zice, știm că noao tuturor să cade să ne arătăm înaintea județului lui Christos ca să ia careleș de sine célea ce cu trupul au lucrat ori bine ori rău.

»Caotă și te deșteaptă acum, și vezi, ce-ți pune svântul Pavel înainte, credință vie și lucrătoare ce ai lucrat cu trupul zice, cu usteneala și cu nevoința trupului, eară nu așa numai ori viu ori mort să fii alui Dumnezeu, să se facă silă lui Dumnezeu, ori are vrea ori n'are vrea.»

În chipul acesta urmează Mitropolitul Varlaam cu combaterea pe rind a doctrinelor calvine cuprinse în capitolele 4. 9. 10. 12. 36 și 54, punând întâiu întrebarea cu răspunsul din catechism, și apoi răspunsul soborului a două țeri, cu indicarea locurilor biblice la marginea fiecărei file. Combaterea capitlului 54 se întreprinde la fila 32 lipsind filele următoare din exemplarul ce posedem. Se vede însă din polemicele calvinilor, tipărite în edițiunea a doua a catechismului la 1656, că cu combaterea acestui capitlu, contra căruia apără cinstirea icoanelor, cultul și învoacțiunea sfinților, învățatul Mitropolit își termină opera sa, fiindcă și calvinii aci termină polemicele lor contra răspunsurilor cuprinse în cartea lui. ¹⁾

Varlaam n'a tractat osebit fiecare capitol, ci, sub capitolele numite, a grupat și combătut toate doctrinele catechismului calvinesc, contrare ortodoxiei. Calvinii singuri sunt siliți să recunoască succesul strălucit, care învățatul Mitropolit l'a obținut în contra lor, zicând : »De 10 lucruri ce aduceți, despre légea voastră, nu nii voia să grăim de toate pe rind, pentru-că multe nduceți din scriptura sfântă, și ne place și nouă.» ²⁾

Locul unde s'a tipărit această carte prețioasă nu e indicat pe frontispiciu, dar va fi la sfârșit, după cum am constatat aceasta și la Psaltirea românească a lui Coresi, din 1570, fiindcă Samuil Clain, care a avut exemplarul complet în mână, îl numește hotărît — Succeava.

Dorind a o face accesibilă liberaților și teologilor nostri, această operă a marelui ierarch Varlaam, cea mai importantă, în literatura noastră, după mărturisirea ortodoxă alui Petru Movilă, exemplarul găsit, și, astfel, mântuit de pierire, l'am dăruit Academiei Române.

Vasilie Mangra.

Visitațiunea canonică din Monostur.

(Tractul Belințului).

În 6 Iunie, cu trenul de ameazi a plecat P. S. Sa D-nul episcop Ioan I. Papp, însoțit de protopopul Aradului Vasilie Beles, directorul seminarial Roman Cio-

¹⁾ Georgiu Barițiu: Catechismul calvinesc. Sibiu. 1879. pag. 26—31.

²⁾ Ib. p. 31.

*) Poate: înșii.

rogariu și protodiaconul Dr. Iustin Suci, între sunelele clopotelor dela catedrală.

La Vinga a fost întâmpinat P. S. Sa la gară de clerul, învățătorimea și poporul din cercul Vingei, în număr imposant. Părintele paroh al Seceanilor și asesor consistorial Damșa a bineventat pe Episcop, care multă vreme a reprezentat cercul Vinga în Sinodul eparhial; apoi o cunună de fetițe s'a prezentat cu buchete de flori, presărând flori pe locul unde sta Episcopul. Fiica părintelui Cimponer din Vinga a fost interpreta micelor gratulante, la cari se mai asocia și fetița preotului Pap din Monoștur. Din partea autorităților civile-politice a fost de față dl. pretor al cercului.

În Timișoara o imensă mulțime de preoți, învățători și popor din Timișoara și jur împrejur în sala mare de așteptare a gării. Bineventarea a făcut-o protopopul Timișorii, Dr. Traian Putici. Dintre inteligenți au fost dl. Sa și Dr. Iosif Gall, dl. Emanuil Ungureanu, Pavel Rotariu, Dr. Aurel Cosma, George Adam, George Ardelean, Muntean și alții.

S'a prezentat și corul din Bazoș, sub conducerea învățătorului Bădescu. Intrevederea cordială a durat jum. oră, apoi în uralele mulțimei se urcă P. S. Sa în trenul spre Lugoj.

În Remetea a întâmpinat pe ilustrul oaspe cu cântări, corul din Bucovăț, apoi preotul din loc, preoții din Bucovăț și Ianova în fruntea poporului. Bineventarea a făcut-o părintele Ionescu; corul cântă din nou.

La Recaș sunt preoții, învățătorii și poporul din Izvin și Bazoș, cu corul din Izvin. Bineventarea o face părintele Terebenț din Izvin și protopretorul și notarul din Izvin. În hotarul Izvinului e întâmpinat cu treascuri sos rea trenului.

În Topoloveț, la marginea tractului Belinț întâmpină protopopul Belințului, cu preoții și învățătorii din Topoloveț, Budinț, Șuștra și Ictar, cu copiii de școală și mult popor, postați în linia trenului. Corul cântă, se trag salve de treascuri.

În Belinț așteaptă trenul popor mult, cu preoții și învățătorimea în frunte. Bineventarea o face preotul Chiseteului, Lucian Șepeșan. Vestitul cor a eșit sub steag și elevii au fost postați de-a lungul liniei ferate.

În Lugoj a așteptat la gară întreaga inteligență română și vice-comitele dl. Kalka. Bineventând pe înaltul oaspe protopopul Dr. George Popovici din Lugoj, corul cânta. Se atașează conductului sârbătoresc d-nii: C. Brediceanu, Dr. Proștean și Dr. Braniște.

La gara din Szapárfalva e mult popor, din Coșteiu și Silha (dieceșa Caransebeșului).

O frumoasă fată din Coșteiu întâmpină cu buchet pe P. S. Sa; ear' cuvântare, în numele Silhanilor, ține părintele Isara Popovici.

La Szapárfalva (colonie ungurească) surprinde pe P. S. Sa și o deputație a coloniștilor maghiari, cu „éljen“ și cu vorbire ungurească. P. S. Sa Episcopul le răspunde românește.

La Szapárfalva a bineventat preotul Adam Groza din Coșteiu, cu poporul și școlarii. Apoi protopretorele Hirschl întâmpină la granița cercului său protopretorial.

La Betlenháza-Cliciora (dieceșa Caransebeș) poporul în frunte cu părintele George Popovici din Cliciora, întâmpină pe Arhiepiscopul.

La Bujor Lupani o lume de popor de al nostru împreună cu coloniștii Nemți și Unguri, cari au dat cinstă poporului nostru, vin cu multe trăsuri. În numele administrației politice s'a prezentat pretorul cercual la gară, ear' clerul și poporul în frunte cu deputații sinodali ai cercului, Virgil Tomici și Dr. Al. Marta.

Deputatul dl. Virgil Tomici întâmpină pe înaltul oaspe cu următoarea cuvântare:

Pieasfințite D-le Episcop!

Biserica vie, clerul și poporul gr.-ort. român al acestui district, se simte azi nespul de fericit, că poate saluta în mijlocul său pe părintele sufletesc. „Pace vouă!“ Cu aceste dulci cuvinte ai pășit, Prea Sfințite, pentru prima-dată ca Arhiepiscopul, pe teritoriul acestei eparhii. Și glasul păstorului nu a sunat în pustie; căci acela a aflat un viu ehou în inimile noastre, fiind-că bine știm noi, că numai unde pacea domnește, numai acolo înfloresc dragostea; și unde dragoste este, — acolo este și armonia care este motorul cel mai puternic pentru prosperarea bisericeii și neamului nostru.

Pe când deci Vă afirmăm — că cuvintele părințești ale Prea Sfinției Tale trup se vor face, totodată Vă asigurăm, că precum de o parte nu vom pregeta și vom și ști cu proverbiala și tradiționala fidelitate a jertfi pentru tron și patrie saugele și avutul nostru, totodată jurăm că iubindu-ne ca moși și strămoși nostri biserica, cei nechemăți numai peste trupurile noastre vor putea intra în sanctuarul sufletului nostru, ca să încerce diștrugerea credinței și să conturbe armonia dintre turmă și Păstor!

Și acum permite-ți-ne, Prea Sfințite, ca din inimă caldă, românească, să Vă zicem un: „Bine ai venit, Arhiepăstorule!“ și îți urăm din tot sufletul: Să trăiești la mulți, mulți fericiți ani!!

După aceste se pornește convoiul spre Leucusești în frunte cu 30 slăcăi călărești, și cu circa 50 căruțe. Pe cale ramuri verzi; la podul de peste Bega arc triumfal, înaintea s-tei bisericeii un frumos arc triumfal, cu inscripția „*Bine ai venit Părinte!*“ — sub care bineventează pe P. S. Sa Episcopul preotul locului, zelosul părinte Constantin Roza. După aceasta bineventare, între bubuitul treascurilor P. S. Sa Episcopul intră în s-ta biserică, unde face rugăciunile și ține poporului o părintească cuvântare, care a produs adâncă emoțiune în sufletele poporului, căci P. S. Sa Episcopul îi vorbea despre virtuțile creștinești și creșterea fiilor în frica lui Dumnezeu.

În general P. S. Sa Episcopul pretutindenea unde a fost întâmpinat pe la gări, a vorbit în felul său neîntrecut popular, la inima credincioșilor, înălțându-i cu sufletul și dând binecuvântarea sa arhierască.

Din s. biserică a fost P. S. Sa sub baldachin condus, între cântări bisericești, la casa vrednicului preot local Constantin Rosa, unde a fost peste noapte găzduit cu suita sa, în chipul ospital propriu casei părintelui C. Roza, care s'a întrecut pe sine întru satisfacerea înaltului oaspe.

În ziua primă de Rusalii a plecat P. S. Sa însoțit de pretorii cercuali, deputații sinodali, de părintele C. Roza și de mulțimea din Leucusești. La hotarul *Monoșturului*, l'a întâmpinat banderiuul Monoșturenilor. La intrarea în comună a fost ridicat un arc triumfal din ramuri verzi cu inscripția: „*Intru mulți ani Stăpâne!*“ Preoțimea așteaptă în ornate pe Arhiepiscop și-l conduce în biserică plină de popor. Din partea comitatului au mai venit și dl. vicecomite al Lugoșului, dl. protopretore Hirschl din Budinț și Schönfeld din Făget, precum și o mulțime de pretori și notari comunali; preotul calvin din Igazfalva, părintele protopop al Făgetului Sebastian Olariu, dl. director de bancă Haneș dela Făgetana, cu o multime de honorațiori.

Asistența serviciului divin a făcut-o în suita episcopicească directorul seminarial C. Sa și dl. Roman Ciorgarin, protopopul Aradului Vasilie Beles, protodiacono-

nul Dr. Iustin Suci, protopopul Belințului Gherasim Sârbu, apoi preoții Mihaiu Jurma, Aurel Jucu, George Iancovici, și Ioan Ștefanovici.

După-ce P. S. Sa este îmbrăcat în ornatele ierurhice, se începe ceremonialul prestolului cu spălarea, punerea moaștelor, ziduirea, ungerea cu sf. mir și apoi încungiurarea, între sunetele clopotelor și buhuitul treascurilor.

În decursul serviciului divin a fost hirotonit întru diacon candidatul de preot Teodor Popovici.

În cuvântarea ținută la înțelesul poporului a mișcat Preasfințitul Episcop inimile până la înduioșare, prin zugrăvirea stării sufletești, care duce la împăcarea omului cu sine și cu Dumnezeu, de unde isvorește mulțumirea sufletească, în care reside fericirea omului; mulțumește pentru jertfele câte le-au adus credincioșii pentru înălțarea și împodobirea acestei case dumnezeiești, îndeosebi acelor cari au dăruit diferite lucruri, cum sunt icoanele, între cari economul Petru Varadin a făcut pe spesele sale orologiul în turnul bisericeii, în preț de 1000 cor. Binecuvântă apoi poporul, familiile și hotarul comunei.

Cântările le-a cântat celdintăiu cor țărănesc din Banat, anume corul din Chisetu, sub dirigența preotului lor Lucian Șepețan, cu o precisiune proprie lui.

După serviciul divin P. S. Sa este condus de preoțime în ornate la școală, unde s'a servit și masa.

Primul toast l-a ținut P. S. Sa pentru Majestatea Sa; al doilea protopopul Gerasim Sârbu, pentru P. S. Sa Dl Episcop, P. S. Sa Episcopul pentru vicecomitele, vicecomitele pentru P. S. Sa; protopretorele Schönefeld pentru protopresbiterul tractual G. Sârbu; P. C. Sa dl Roman Ciorogariu pentru protopretorul din Belinț și Făget, ca șefii tracturilor; protopopul Seb. Olariu pentru suita P. S. Sale Episcopului; protopretorele Balințului pentru buna înțelegere; P. S. Sa Episcopul pentru protopopul Sebastian Olariu; Adam Groza pentru învățători; Mihaiu Jurma pentru învățătorul cel mare R. Ciorogariu; preotul calvin din Igazfalva pentru pacea și bunăînțelegere dintre confesiuni; Virgil Tomici pentru preotul calvin din Igazfalva. Mai vorbește apoi odată vicecomitele și P. S. Sa și cu aceasta se încheie bogata masă și se disoalvă animata societate, luând trenul ear peste Lugoj spre Arad.

Poporul din Belinț așteaptă earăși la gară și face ovațiuni Prelatului, care le răspunde călduros; și trenul pleacă între cântecele corului din Chisetu. În gara din Timișoara earăși găsește P. S. Sa o parte din inteligența timișoreană, de care se desparte cordial și pleacă spre Arad, unde sosește cu trenul dela orele 11 seara.

Lumea de pe valea Begheiului nu-și aduce aminte să fi călcat episcop ortodox pe acel pământ, ci numai episcopi catolici. Li-s'a împlinit dar o veche dorință, grație P. S. Sale Domnului Episcop Ioan I. Papp, care nu crută osteneii pentru a lumina mințile și a încălzi inimile poporului ascuns între acele dealuri și setos de cultură.

Intru mulți ani stăpâne! zicem P. S. Sale, care astfel își împlinește misiunea apostolească.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparchial din diecesa gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1903.

Ședința IX.

S'a ținut în 18 Aprilie (1 Maiu) 1903, la 9 oare a. m.

Președinte: P. C. Sa Părintele Archimandrit Ioan I. Papp.

Notar: Ioan Costa.

Nr. 99. La ordinea zilei urmează referada comisiunei petiționare prin raportorul său Dr. Aurel Cosma. Pe baza propunerii acestei comisiuni:

Petițiunea comunei parohiale din Târnova pentru de a i-se ierta 1000 cor. din restanță în contribuțiunea celor 4 fil. de suflet;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 100. Cererea preotesei văduve Lucreția Catone n. Plopu, pentru a se urca ajutorul dat din fondul preoțesc orfanei sale Delia dela 60 la 200 cor.;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 101. Petițiunea comunei parohiale din Pâncota pentru a i-se da în folosință grădina și sesiunea a III-a parochială spre scopuri bisericești și școlare.

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 102. Rugarea comitetului parochial din Petriș, de a i-se da un împrumut și un ajutor din fondurile diecesane pentru zidirea unei școale confesionale;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 103. Cererea mai multor locuitori din B.-Comloș pentru rezolvarea mai multor afaceri pendente referitoare la parochia din B.-Comloș;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 104. Rugarea comitetului parochial din Jadani pentru acordarea unui ajutor de 200 cor., la susținerea școalei confesionale din acea localitate;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 105. Cererea comitetului parochial din Ignești de a i-se descrie restanța de 118 cor. în contribuțiunea 4 fil. de suflet;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 106. Rugarea comitetului parochial din Vălcani pentru ajutor la susținerea școalelor confesionale din acea localitate;

Se transpune spre competentă rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 107. Rugarea comitetului parochial din Valcani pentru un administrator parochial în locul destituitului preot capelan Ștefan Oprean ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 108. Cererea comunei bisericești Groși (protopopiatul Radna) pentru un ajutor de 500 cor., în scopul edificării școlii confesionale din acea localitate ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 109. Rugarea preotului Teodor Teaha din Câmp, protopopiatul Vașcăului, în care se roagă pentru descrierea taxei de întreținere pe doi ani în alumneul diecesan, cu care reștează pentru fiul său Traian, răposat :

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 110. Rugarea membrilor comitetului și Sinodului parochial din comuna bisericească Chișoda în cauza alegerii de paroh și a denumirii unui comisar :

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Arad.

Nr. 111. Rugarea membrilor comitetului parochial din comuna Suplac, dimpreună cu adnețele acestei rugări, pentru un împrumut de 400 cor., din fondurile diecesane ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 112. Rugarea membrilor comitetului parochial din comuna bisericească Petigd pentru descrierea sumei de 220 cor. 48 fil., restanță de pe mai mulți ani în contribuția eparchială ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 113. Cererea comitetului parochial din Mocirla pentru un ajutor de 800 cor. în scopul zidirii turnului la biserică din acea localitate ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 114. Rugarea lui Vasilie Sala, învățator rom. gr.-or. în Vașcău-Băzești, pentru un ajutor de 200 cor. ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 115. Cererea comitetului parochial din comuna Sârbi (Nagyótfalu), protopopiatul Oradea-Mare, pentru descrierea restanței în contribuținea eparchială ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 116. Rugarea văduvei de învățator Sofia Ipas din Feneriș pentru un ajutor de 200 cor. ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 117. Rugarea comunei bisericești Dragoteni pentru încuviințarea unei colecte în die-

cesă și un ajutor de 600 cor. în scopul zidirii bisericii de acolo ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 118. Cererea membrilor comitetului parochial din Beliu pentru un ajutor anual de 100 cor. ; pe seama școlii confesionale ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 119. Rugarea comitetului parochial din Colești, protopopiatul Vașcăului, pentru descrierea sumei de cor. 38'08, restanță în contribuținea eparchială ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 120. Cererea Sinodului parochial din Dumbrăveni pentru un ajutor de 350 cor. ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 121. Rugarea învățătorului Ambrosie Groza din Șiad pentru un ajutor anual ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 122. Cererea preotului Petru B. Baicu din Băița pentru a i-se întregi ajutorul de stat la 600 cor. ;

Se transpune spre competență rezolvare Consistorului din Oradea-Mare.

Nr. 123. Tot la propunerea comisiunii petiționare, peste rugarea mai multor locuitori din Târnova, prin care cer, ca actul alegerii de preot de acolo să fie examinat prin Sinodul eparchial și alegerea să fie nimicită, deoarece-ce meritul acestei rugări nu aparține la competența Sinodului eparchial :

Sinodul trece la ordinea zilei.

Nr. 124. La rugarea comitetului parochial din Arad, în care acesta cere a se încuviința o colectă în diecesa Aradului și a mijloci un ajutor din fondurile diecesane în scopul reparării temeinice a bisericii catedrale din Arad, Sinodul decide :

Colecta în întreaga diecesă a Aradului în scopul reparării temeinice a bisericii catedrale din Arad se încuviințează, ear' cererea comitetului parochial din Arad pentru un ajutor din fondurile diecesane pentru același scop se transpune spre competență rezolvare Consistorului eparchial din Arad.

Nr. 125. La propunerea deputatului sinodal Dr. Nestor Opreanu în cestiunea strămutării sediului protopopiatului B. Comloș la St.-Miclăușul-Mare :

Consistorul se avisează, ca cererea Sinodului protopresbiteral a tractului B.-Comloș în cauza strămutării sediului protopresbiteral dela B.-Comloș la Săn-Miclăușul-Mare să o resoalve în cercul său de competență, ear' la proxima sesiune sinodală să o înainteze Sinodului spre a se pronunța asupra ei.

126. Nr. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii epitropești prin ra-

portorul Dr. Ioan Suciul asupra raportului senatului epitropesc dela Oradea-Mare și la propunerea comisiei :

Raportul general al senatului epitropesc dela Consistorul din Oradea-Mare despre activitatea sa pe anul 1902 Sinodul îl ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 127. Socotile despre următoarele fonduri și fundațiuni administrate prin Consistorul din Oradea-Mare și anume :

a) *Fundațiunea Zacharie Mihoc și soția.*

Starea cu finea anului 1901 . . . . . 9404·35 cor.
Venitele anului 1902 . . . . . 689·46 "

La olaltă : 10093·81 "

Eșitele anului 1902 . . . . . 320 — "

Starea cu finea anului 1902 . . . . . 9773·81 "

b) *Fundațiunea George Lazaru și soția Hermina.*

Starea cu finea anului 1901 . . . . . 3053·24 cor.
Venitele anului 1902 . . . . . 187·95 "

La olaltă : 3241·19 "

Eșitele anului 1902 . . . . . — — "

Starea cu finea anului 1902 . . . . . 3241·19 "

c) *Fundațiunea Teodor Oancea.*

Starea cu finea anului 1901 . . . . . 1574·29 cor.
Venitele anului 1902 . . . . . 79·67 "

La olaltă : 1653·96 "

Eșitele anului 1902 . . . . . — — "

Starea cu finea anului 1907 . . . . . 1653·96 "

Sinodul le aprobă.

Nr. 128. În nex cu raportul senatului epitropesc din Oradea-Mare despre administrarea taxelor fondului preoțesc în decursul anului 1902, constatându-se în aceste taxe restanțe mari, așa că față de suma încasată de cor. 4630·57 se arată o restanță de cor. 9837·43 :

Consistorul din Oradea-Mare este avisat a încasa cu rigoare toate restanțele fondului preoțesc.

Nr. 129. Bugetul consistorului din Oradea-Mare pe anul 1903 se stabilește, precum urmează :

A) *Spese.*

I. Resortul plenar.

1. Salarul vicarului președinte	4800 cor.
2. Salarul secretarului	2400 "
3. Aduș personal secretarului	500 "
4. Salarul asesorului referinte ordinar	2400 "
5. Relut de cortel asesorului referinte	500 "
6. Salarul actuarului cu aduș personal	1600 "
7. Relut de cortel actuarului	400 "
8. Onorar fișcului	400 "
9. Salarul pentru un scriitor	600 "
10. Spese de călătorie în afaceri plenară	50 "
11. Ajutorarea bisericilor sêrace	1000 "
12. Competința sidoxială	1300 "
13. Spese congrsuale	1200 "
14. Spese sinodale	1600 "
In total :	18650 cor.

II. Resortul bisericesc.

15. Spese de călătorie în afaceri biserice	200 cor.
16. Retribuțiunea protopresviterilor	6000 "
In total :	6200 cor.

III. Resortul școlar.

17. Pentru remunerarea catichetilor	500 cor.
18. Pentru ujtutorarea școalelor și întreținerea detațiunii învățătorilor	1600 "
19. Spese de călătorie în afaceri școlare	200 "
In total :	2300 "

IV. Resortul epitropesc.

20. În contribuțiune și ecvivalent	400 cor.
21. Conservarea, repararea și adoptarea edificiului consistorial	3500 "
22. Simbria servitorului	360 "
23. Lemne pentru cancelarie	300 "
24. Recvise pentru cancelarie	150 "
25. Instruirea cancelariei	150 "
26. Luminarea	— "
27. Tipărituri pentru toate resorturile	500 "
28. Spese de călătorie în afaceri epitropesti	100 "
29. Onorar cassarului	200 "
30. Unorar controlorului	100 "
31. Spese neprevăzute	200 "
In total :	6010 cor.

Recapitulare :

I. Resortul plenar	18650 cor.
II. Resortul bisericesc	6200 "
III. Resortul școlar	2300 "
IV. Resortul epitropesc	6010 "
In total :	33160 cor.

A) *Venite :*

1. Remanența cassei	2974·97 cor.
2. Ajutor dela stat	12000— "
3. Competința sidoxială	1200— "
4. Contribuiri eparchiale	7000— "
5. Taxe dela cununii	100— "
6. Cvota din venitul special școlar	1600— "
7. Pretensiune pentru restituirea speșelor sinoadelor electorale și extraordinar față de fondul intercalat	1153·08 "
8. Cvota din fondul bisericesc comun pentru retribuțiunea protopresvit	6000 "
In total :	32029·05 cor.

Bilanț :

I. Venite preliminate	32028·05 cor.
II. Erogațiuni preliminate	33160— "
Definit :	1131·95 cor.

care se va acoperi prin economisări.

Nr 130. Avându-se în vedere că catechetul nostru dela gimnasiul gr. catholic din Beiuș stă sub auctoritatea consistoriului din Oradea-Mare :

Consistorul din Arad este avisat, ca în fiecare an suma de 1800 cor., care este remuneratiunea catechetului nostru dela gimnasiul gr.-catholic din Beiuș, să o

transpună la Consistorul din Oradea-Mare, de unde o va primi apoi în rate lunare anticipative respectivul catechet, ear' budgetele consistoarelor din Arad și Oradea-Mare pe viitor să fie compuse cu considerarea acestui conclud.

Nr. 131. Socoata Consistorului din Arad despre ajutorul de stat pe anul 1902, Sinodul o aproabă.

Nr. 132. La propunerea comisiei epistropoști:

în comisiunea sinodală de controlă se aleg deputații sinodali Nicolae Roxin din cler și Dr. Ioan Suciș și Titu Mărgineanțu dintre mireni.

Nr. 133. Urmează la ordinea zilei referada comisiei organizatoare prin raportorul Dr. Nicolae Oncu asupra rugării lui Nicolae Proștean, avocat în Lugos pentru aplanarea cauzei sale cu fundațiunea Teodor Papp și la propunerea aceluiași raportor:

Sinodul luând act și încuviințând vederile și toți pașii făcuți până aci de Consistorul din Arad în diferendul escat între dl Nicolae Proștean și fundațiunea Teodor Papp, în sensul acestora și pe baza actelor și a sentențelor judecătorești aduse deja în această materie, nu poate lua în considerare representația petentului Nicolae Proșteanu.

Nr. 134. Asupra raportului delegațiunii congresuale în afacerile de despărțire ierarhică Sinodul decide:

Raportul delegațiunii congresuale în afacerea despărțirii ierarhice dimpreună cu rațiociniul adnexat se ia la cunoștință.

Sinodul luând act de dispozițiunile comisiei, află, că colectarea datelor și documentelor în afacerea mănăstirilor nu este încă terminată și invită delegațiunea congresuală, ca în conțelegere cu consistorul să dispună și să confirme adunarea datelor și documentelor de lipsă la purtarea proceselor pentru mănăstirile, ce cad pe teritoriul eparchiei noastre și spre acest scop autorisează pe Consistor să pună la dispoziție și să anticipizeze sumele necesare la lucrarea aceasta.

În fine sinodul reacează delegațiunea congresuală, să continue și să termineze afacerea de restituire a anticipațiunilor date deja singuraticelor comune despărțite, din fondul pentru despărțirea ierarhică în sensul concludelor sinodale anterioare.

Fiind timpul înaintat, după-ce ședința proximă se anunță pe azi după prânz la oarele 4, când va urma la ordinea zilei restaurarea consistorului dela Arad și Oradea-Mare, ședința de acum se ridică la oarele 12^{3/4}.

Ioan I. Papp,
Archimandrit-președinte.

Ioan I. Papp,
notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat prin subscrisa comisiune sinodală.

Arad, 30 Aprilie (13 Maiu) 1903.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Dr. Nicolae Oncu.
Roman Ciorogariu.
Ioan Russu Șirianu.

Petru Truția.
Dr. George Popa.
Vasilie Beleş.

Vasilie Goldiș.

Convorbiri

între un cercător și un încredințat.

Asupra ortodoxiei bisericei orientale.

De

FILARET

Mitropolitul Moscvei.

Convorbirea V.

(Urmare).

Cercătorul: Ce zici despre cealaltă tesă pe care Catechistul frances o avansează în privință lui Fotie, că adecă *Fotie*, după el, *nu tăgăduia întâietatea Papei?*

Încredințatul: Eu nu neg că Fotie recunoștea Papei întâietatea rangului și a onoarei, însă supremația sau autoritatea universală nu fu atribuită Papei decât pentru un moment la Constantinopol, de partisanii lui Ignatie și persecutorii lui Fotie.

Cercătorul: Continuă cu observațiile tale asupra raționamentelor Catechistului frances.

Încredințatul: El zice mai departe »In conciliile generale din Lion și Florența, unde s'a tratat despre reuniunea celor două biserici, acest adevăr (adecă întâietatea Papei) a fost recunoscut de Greci«.

Eu întreb aci, pentru-ce Institutatorul frances nu citează decât aceste două Concilii, după el generale, pe cât timp biserica romană numără cam douăsprezece până la patrusprezece de asemenea concilii, dela separarea sa de biserica Orientului?

Cercătorul: Negreșit, fiind-că la aceste două concilii se aflau și creștini orientali.

Încredințatul: Afirmă așadar', că mărturia conciliilor unde se afla și creștini de ai bisericei orientale este mai importantă decât mărturia altor concilii; mai importantă, nu numai pentru orientali, ci și pentru occidentalii pentru cari scrie cartea sa?

Cercătorul: Nimeni n'ar putea să nege aceasta.

Încredințatul: Așa-dar', bagă de seamă aci, în treacăt, cât este de adevărat chiar după părerea fără voie a Catechistului frances, ceea-ce am zis mai înainte, că adecă conciliul de Trident și cele asemenea lui n'au nici cum caracterul Sinoadelor ecumenice.

Cercătorul: Dar' conciliile din Lion și Florența?

Încredințatul: Esaminând bine câteva din circumstanțele acestor concilii, vei afla că nici ele n'au caracterul ecumenic. În conciliul Lionului asistase din partea bisericei occidentului: Papa Grigorie, regele Aragoniei marii măiestrii ai ordinului Templierilor și aceia ai Ospitalului, ambasadorii Franciei, ai Engliterei, ai Germaniei, ai Siciliei și a altor state, patru până la cinci sute episcopi, o mie de membrii din clerul inferior; pe când, din

contră, din partea bisericii Orientului nu erau decât ex-Patriarchul Ghermano, Theofan al Niceii, și marele logofăt George Acropolitul, cu câțiva clerici inferiori umiliți și muți. Și oare este aceasta egalitate? Este libertate?

Cercătorul: Dar pentru ce orientalii se aflau în așa număr mic?

Incredințatul: Pentru-că împăratul Mihail Paleologul n'avea în vedere examinarea adevărului printr'un Sinod, și o împăcare a bisericilor basată pe dreptate; ci căuta în Papa mai întâiu o ocrotire contra urei supușilor sei, pe care-i iritase, lipsind de vederi pe moștenitorul legitim al tronului imperial și destituind pe Patriarchul Arsenie care protestase în contra acestei crime; și al doilea, un ajutor contra armelor apusului.

Cercătorul: Și ce rezultat avu acest conciliu pentru creștinii orientali?

Incredințatul: Nenorocitele instrumente ale unei necurate politici iscălră pretinsa unire a bisericilor; însă Grecii consimțiră așa de puțin la aceasta, încât dacă credem mărturiei lui Pachimer, ei refuseră pentru aceasta înmormântarea chiar împăratului, ca unui trădător al bisericii.

Cercătorul: Care erau cel puțin condițiunile acestei reuniri?

(Va urma.)

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din comuna **Ohaba-Sârbească** protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: 1) Una sesiune pământ, parte arător, parte fâneaț; 2) Casa parochială cu apartamentele ei și grădină de 800 stăngeni □; 3) Birul și stolele usuale; 4) Intregirea dela stat, după cvalificațiunea alegândului preot.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor, instruite cu documentele de cvalificațiune, pentru parohii de cl. III., conform Regulamentului = adresate comitetului parochial din Ohaba-Sârbească să le subștearnă subscrisului protopop tractual Voicu Hamsea în Lipova (Lippa) până la termenul susindicat, precum și în sensul § 18, din Regulament, să se presinte în sf-ta biserică din Ohaba-Sârbească, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Ohaba-Sârbească, la 15/28 Martie 1903.

Comitetul parochial.

În conștelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. prot.

—□—

1—3

Pentru parohia vacantă de clasa III. din **Mănerău** în protopopiatul Ienopolei prin aceasta se escrie concurs cu durată de **30 zile** după întâia publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Venitele încopciate cu această parohie sunt: 1) 16 jugere pământ arător computat în 240 cor.; 2) stole 95 cor.; 3) întregire de venit preoțesc sub titlu de congruă 347 cor. 8' fil.

Reflectanții sunt poștiți ca recursurile lor să le subștearnă în acest termen pe calea oficiului protopresbiteral și a se presenta în vre-o. Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din loc spre a se face cunoscut naintea poporului.

Mănerău, la 2 Maiu 1903.

Comitetul parochial.

Miron Pantea,
președinte.

Toma Sirca,
notar.

Cu știrea mea: CONSTANTIN GURBAN, protopresbit.

—□—

2—3

Pentru ocuparea postului de învățătoare la școala confesională gr.-or. romană de fete din **Pâncota** conform înaltului ordin consistorial d-tul 14/27 Nov. 1902 Nr. 5916 și 20 Martie (2 Aprilie) 1903 Nr. 582, prin aceasta se escrie concurs cu termen de alegere pe **24 Iunie** (7 Iulie) 1903.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1.) Cvarțir liber cu două chilii, o culină, două camere, pivniță și grădină de legume. 2.) Salar în bani gata 600 cor. 3.) Trei orgii lemne, din care se va încălzi și sala de învățământ. 4.) Spese de conferință 15 cor. 5.) Pentru scripturistica 8 cor.. 6.) Pentru curatorat 40 cor.

Doritoarele de a ocupa acest post sunt avisate, ca petițiile lor instruite conform legii și adresate comitetului parochial din Pâncota să le susștearnă Prea On. domn protopresbiter și inspector școlar George Popoviciu în Șiria (Világos) cu 5 zile înainte de alegere, și până la acest termen în vre-o Duminecă ori sârbătoare a se presenta în biserică, pentru de a se face cunoscute poporului.

Pâncota, la 26 Aprilie (9 Maiu) 1903.

Ignatie Pavloviciu,
președ. com. par.

Ioan Hălmăgean,
notar adhoc.

Cu știrea și învoirea mea: GEORGE POPOVICIU, protopresbiter și inspector școlar.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

După-ce la licitațiunea minuendă din 21 Maiu (3 Iunie a. c.) nu s'a ajuns rezultatul așteptat, din însărcinarea comitetului nostru parochial de aici, prin aceasta se escrie de nou concurs de licitațiune minuendă pentru renovarea sfintei biserici române gr.-or. din comuna Chesințiu (prot. Lipovei) pe Duminecă după Rosalii, adevă pe ziua de 1/14 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localitatea școalei cl. I din loc, cu prețul de esclamară de 5776 cor. și 93 fil.

Doritorii de a lua acest lucru sunt obligați a-și depune vadiul de 10% dela suma de esclamară, înainte de începerea licitațiunii, ear planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitație, până la ziua sus amintită se pot vedea în cancelaria subscrisului conducător al oficiului parochial.

Se notifică că concurenții pentru prezentarea la fața locului nu-și pot pretinde nici un fel de diurnă sau viatic.

Chesințiu, la 21 Maiu (3 Iunie) 1903.

Atanasie Todan,

paroch, cond. of. parochial.

—□—

2—2